

**«ПОҚ-тың жоғарғы оқу орнына қанағаттануы» социологиялық зерттеу
нәтижелері бойынша сараптамалық есеп
2017-2018 о.ж.**

«Сырдария» университетінде мониторинг жүргізу бойынша ағымдағы оқу жылына арналған жұмыс жоспарына сәйкес 16-20 қараша күндері университеттің оқытушыларының арасында социологиялық сауалнама жүргізілді. Сауалнамаға 135 респондент қатысты.

Зерттеу мақсаты университет профессорлық-оқытушылық құрамының оқу орнындағы жұмысына қанағаттану деңгейін анықтау болып табылады. Сондай-ақ, зерттеу барысында олардың материалды және әлеуметтік-психологиялық жағдайларын талданып, кафедралар мен факультеттердің моральді-психологиялық климаты суреттеледі.

Сауалнама сұрақтарын сараптауға көшетін болсақ, сауалнамаға қатысқан респонденттердің осы оқу орнындағы жұмыс жасау тәжірибесі төмендегі кестеде көрсетілген.

Кесте 1.**Осы ЖОО-дағы Сіздің жұмыс тәжірибеңіз?**

Жауаптар	Респонденттер саны	%
1) 10 жылдан көп.	49	36,2
2) 4-10 жыл.	47	34,8
3) 1-3жыл.	29	21,4
4) 1 жылдан аз.	10	7,4

«ЖОО мен оқытушылардың студенттермен жұмыс жасау барысында, Сіздің пікіріңізше, негізгі міндеттер болып табылатындар?» - деген сұраққа респонденттер келесі пікірлерді маңызды деп атап өтті (**Кесте 2**).

Кесте 2.**ЖОО мен оқытушылардың студенттермен жұмыс жасау барысындағы негізгі міндеттері**

Жауаптар	Респонденттер саны	%
1) Оқу пәні бойынша студенттерге білім беру.	28	20,7
2) Жоғары білікті маман дайындау.	27	20
3) Студенттердің таным қабілеттері мен қызығушылықтарын дамыту.	21	15,5
4) Өз бетінше жетілуге және білім алуға ұмтылысын қалыптастыру.	12	8,8
5) Ғылым негіздерін беру	12	8,8
6) Студенттердің базалық біліктілігін қалыптастыру.	9	6,6
7) Олардың шығармашылық қабілеттерін дамыту	9	6,6
8) Студенттердің мәдени деңгейін арттыру.	6	4,4
9) Оларды қоғам мен мамандығында жетістікке жететін бейімділікке дайындау	5	3,7
10) Студенттердің белсенді азаматтық ұстанымдарын тәрбиелеу.	3	2,2
11) Студенттерді қоршаған шындықты саналы және сыни тұрғыдан қабылдауға үйрету.	3	2,2

Респонденттер атап көрсеткендей, «ЖОО мен оқытушылардың студенттермен жұмыс жасау барысындағы ең негізгі міндеттерінің қатарына оқу пәні бойынша студенттерге білім беру-68%, жоғары білікті маман дайындау - 65%, студенттердің таным қабілеттері мен қызығушылықтарын дамыту- 54% құрады.

«ЖОО оқытушысының атқаратын қызметінің құрамдас бөлігі болып табылатын ғылыми-зерттеу жұмытарына Сіздің көзқарасыңыз?» - деген сұраққа респонденттердің пікірлерді төмендегідей болып бөлінді (**Кесте 3**).

Кесте 3.

Жауаптар	Респонденттер саны	%
1) Маған ғылыми қызметпен айналысу өте ұнайды.	111	82,2
2) Ғылыми қызметке немқұрайлы қараймын.	8	5,9
3) Ғылыммен әкімшілік талап еткенде ғана айналысамын.	8	5,9
4) Жауап беруге қиналамын.	6	4,4

Ал «Төмендегі пікірлердің қайсысы Сіздің кәсіби талғамыңызға сәйкес келеді?»- деген сұраққа респонденттер былайша жауап берді(**Кесте 4**).

Кесте 4.

Жауаптар	Респонденттер саны	%
1) Мен, ғалым ретінде де, оқытушы ретінде де табыстымын.	87	64,4
2) Оқытушылық қызметке қарағанда, менде ҒЗЖ сәтті жүргізіледі.	16	11,8
3) Мен ғалым ретінде емес, оқытушы ретінде табыстымын.	25	18,5
4) Оқытушылық қызметінде де, зерттеушілік қызметінде де менің жетістіктерім орташа.	7	5,2

«Ғылыми-зерттеу жұмыстарын үйлестіруші бөлім жұмыстарында (ҒЗЖ бөлімдерінде/басқармасында) қандай кемшіліктер кездеседі?» - деген сұраққа респонденттер төмендегіше жауап берді (**Кесте 5**).

Кесте 5.

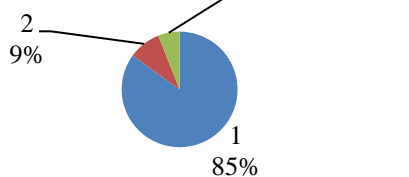
Жауаптар	Респонденттер саны	%
1) Айтарлықтай кемшіліктер жоқ, жұмыс жақсы деңгейге қойылған.	120	88,8
2) Жоспарлылық және жүйелілік жоқ.	4	3,0
3) Бөлімнің жұмыстары мені қанағаттандырмайды.	9	6,6
4) Ақпараттық жұмыстары жеткіліксіз.	2	1,5

Сауалнаманың «Сіздің ЖОО-да мадақтау процесі қалай іске асырылады, оның ашықтығы мен әділдігі қандай?» - деген сұрағына респонденттердің 85%-ы «кафедрада шешім қабылданады және талқыланады» - деп жауап берсе, бұл мәселені «кафедра меңгерушісінің өзі шешеді» деп 9%-ы деп атап өтті, ал 6%-ы бұл мәселені «ЖОО әкімшілігі шешеді» - деп көрсетті (**Диаграмма 1**).

Диаграмма 1.

ЖОО-да мадақтау процесі қалай іске асырылады, оның ашықтығы мен әділдігі

1. Кафедрада шешім қабылданады және талқыланады.
2. Кафедра меңгерушісінің өзі шешеді.
3. ЖОО әкімшілігі шешеді.

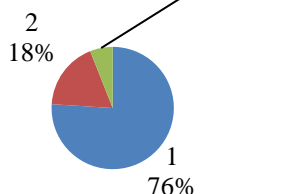

«Сіз ЖОО-да оқытушыларды моральді түрде (түрлі алғысхаттар, мерейтоймен құттықтау, т.б.) мадақтау процесіне қаншалықты қанағаттанасыз?» - деген сұраққа респонденттердің 76%-ы «толық қанағаттанамын», 18%-ы «орта деңгейде қанағаттанамын», 6%-ы «мүлдем қанағаттанбаймын» - деп жауап берді. (Диаграмма 2).

Диаграмма 2.

Сіз ЖОО-да оқытушыларды моральді түрде (түрлі алғысхаттар, мерейтоймен құттықтау, т.б.) мадақтау процесіне қаншалықты қанағаттанасыз?

1. Толық қанағаттанамын.
2. Орта деңгейде қанағаттанамын.
3. Мүлдем қанағаттанбаймын.

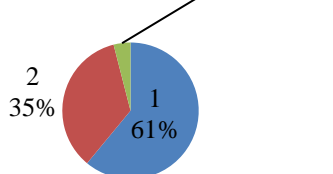

«Сіз ЖОО-да оқытушыларды материалды түрде (сыйақы, үстемақы, т.б.) мадақтау процесіне қаншалықты қанағаттанасыз?» - деген сұраққа респонденттердің 35%-ы «орта деңгейде қанағаттанамын», 61%-ы «толық қанағаттанамын», 4%-ы «мүлдем қанағаттанбаймын» - деп жауап берді. (Диаграмма 3).

Диаграмма 3.

Сіз ЖОО-да оқытушыларды материалды түрде (сыйақы, үстемақы, т.б.) мадақтау процесіне қаншалықты қанағаттанасыз?

1. Толық қанағаттанамын.
2. Орта деңгейде қанағаттанамын.
3. Мүлдем қанағаттанбаймын.

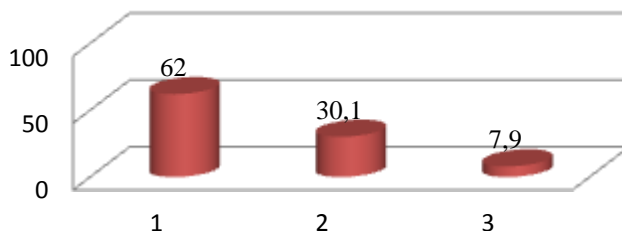

«Сіз ЖОО-да оқытушыларды әлеуметтік қолдау шараларына (түрлі өмірлік: психологиялық, отбасылық, денсаулық жағдайларында қолдау, т.б.) қаншалықты қанағаттанасыз?» - деген сұраққа респонденттердің 30,1%-ы «орта деңгейде қанағаттанамын», 62%-ы «толық қанағаттанамын», 7,9%-ы «мүлдем қанағаттанбаймын»-деп жауап берді. (Диаграмма 4).

Диаграмма 4.

Сіз ЖОО-да оқытушыларды әлеуметтік қолдау шараларына (түрлі өмірлік: психологиялық, отбасылық, денсаулық жағдайларында қолдау, т.б.) қаншалықты қанағаттанасыз?

1. Толық қанағаттанамын
2. Орта деңгейде қанағаттанамын
3. Мүлдем қанағаттанбаймын

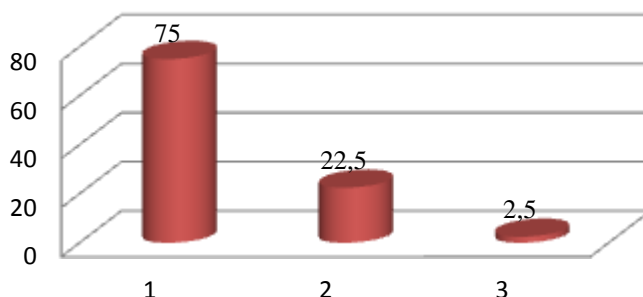

Зерттеудің «Сабақтардың түрлеріне қарай кафедрадағы педагогикалық жүктемені бөлу Сізді қанағаттандырады ма?» - деген сұрағына сұралғандардың басым бөлігі, яғни 75%-ы «иә» деп жауап берсе, 22,5%-ы «барлық уақытта емес», ал 2,5%-ы «жоқ, оқытушымен келіссе екен» деп жауап берді (**Диаграмма 5**).

Диаграмма 5.

«Сабақтардың түрлеріне қарай кафедрадағы педагогикалық жүктемені бөлу Сізді қанағаттандырады ма?»

1. иә
2. барлық уақытта емес
3. жоқ, оқытушымен келіссе екен

Ал ЖОО қатысуымен Өз біліктілігіңізді арттырудың жиілігі қандай?- деген сұраққа респонденттердің жауаптары төмендегі кестеде көрсетілген (**Кесте 6**). Көрсетілген кестеден байқағанымыздай, университеттегі оқытушылардың біліктіліктерін арттыру ісі жолға қойылған. Оған ЖОО оқытушыларының соңғы 5 жылдағы алыс және жақын шет елдер мен Қазақстанның беделді оқу орындарына барып, өз біліктіліктерін жетілдіріп келгендері дәлел.

Кесте 6.

ЖОО қатысуымен Өз біліктілігіңізді арттырудың жиілігі қандай?

Жауаптар	Респонденттер саны	%
1) 5 жылда 1 рет.	84	62,2
2) 3 жылда 1 рет.	14	10,3
3) Бекітілген кесте бойынша.	13	9,6
4) Өзімнің қалауым бойынша.	17	12,5
5) ЖОО әкімшілігінің қалауы бойынша.	7	5,1

Сауалнаманың келесі сұрақтары оқытушы қызметінің психологиялық қырларын (талап-тілектері, қолдау табуы, құрметтелуі, т.б.) сипаттап көрсетеді. Мысалы, «ЖОО-ның беделін арттыруға қосқан үлесіңізді ЖОО дұрыс бағалайды деп ойлайсыз ба?» - деген сұраққа сұралғандардың 68%-ы «иә» деп жауап берсе, 5%-ы «жоқ» деп ал, 27%-ы «барлық уақытта емес» деп жауап берді. (Диаграмма 6).

Диаграмма 6.

«ЖОО-ның беделін арттыруға қосқан үлесіңізді ЖОО дұрыс бағалайды деп ойлайсыз ба?»

Ал, ЖОО-ның ұжымында «команда», «корпоративтік рух» деген ұғымдар бар ма? - деген сұраққа сұралғандардың 81,2%-ы «иә» деп, 7,8%-ы «жоқ» деп, ал 11%-ы бұл сұраққа жауап бермеген. (Диаграмма 7).

Диаграмма 7.

ЖОО-ның ұжымында «команда», «корпоративтік рух» деген ұғымдар бар ма?

«ЖОО әкімшілігі оқытушылардың қоғамның: аймақтың, қаланың, облыстың, республиканың өміріне қатысуына ынта білдіруін қалай бағалайды (мәдени ортаны құру, шығармашылық байқаулар мен көрмелерге, қайырымдылық бағдарламаларына т.б. қатысуын)?» - деген сұраққа сұралғандардың 86%-ы «жақсы», мадақтаумен ескереді 9%-ы «нашар», 5%-ы «мүлдем ескермейді» деп жауап берді.

«Оқытушылардың еңбек жағдайы мен еңбек ақы мәселелері туралы шағымдарына әкімшілік қалай қарайды?» - деген сұраққа сұралғандардың 91,3%-ы «бірқалыпты, бәрін мұқият түсіндіреді» деп жауап берді, ал 4,4%-ы «немқұрайлы», ал 4,3%-ы «наразылық танытады» - деп жауап берген.

«Сіздің ЖОО ұжымының психологиялық климатын қалай бағалайсыз?» - деген сұраққа респонденттердің 87%-ы «жақсы», 13%-ы «орташа» деп жауап берген

Сауалнаманың соңғы «Егер жұмыс орныңызды ауыстыру мүмкіндігі туса, қайтадан осы ЖОО-ны таңдар ма едіңіз?» - деген сұрағына респонденттердің 66,8%-ы «иә», 4,8%-ы «жоқ», 28,4%-ы «білмеймін» - деп жауап берген.

«ЖОО басшылығына айтар талап-тілегіңіз, ұсыныс, уәждемелеріңіз болса бүкпесіз білдіруіңізге болады» деген ашық сұраққа оқытушылар төмендегідей жауаптар берді:

	Ұсыныстар	Респонденттер саны
	Уәжім жоқ, бәрі дұрыс	66
	Университет басшылығына қамқорлықтары үшін рахмет	24
	Еңбекақы көтерілсе дұрыс болар еді	12
	Мониторинг бойынша надбавканы қарастыру	7
	ҒЗЖ ынталандыру	6

Сауалнама нәтижесі бойынша жалпы шешімдер мен ұсыныстар:

Жалпы, жоғары оқу орнының оқу процесін ұйымдастыру мен оның түрлі ішкі мәселелерінің шешілуі бойынша жұмысы респонденттердің тарапынан төмен бағаға ие болды. Респонденттердің басым көпшілігі жоғары оқу орнындағы еңбектің ұйымдастырылу шарттары мен сипатымен қанағаттанбайды.

Жұмыстың түрлі тұстарына қанағаттанушылық дәрежесіне қатысты сұрақтардың жауаптарын сараптай келе, университеттің ПОҚ жұмыстың мазмұны мен студенттермен өзара түсіністікке, қызмет бойынша көтерілу мүмкіндігіне, әріптестер мен әкімшілікпен қарым-қатынасқа, өз қабілеттерін жүзеге асыру мен оқу жүктемесіне, еңбек шарттары мен кәсіби оқу мүмкіндігіне толық қанағаттанбайды деген шешім шығаруға болады. Сұралғандардың көбісі әкімшілікпен, тікелей басшылықпен, әріптестермен қарым-қатынасқа толығымен немесе белгілі бір дәрежеде қанағаттанатындығын атап көрсетті. Жоғарыда айтылғандарды қорытындылай келе, келесідей ұсыныстарды алға тартуға болады:

1. ЖОО-ның оқытушыларының ғылыммен айналысу дәрежесін ынталандыру;
2. Сұрау нәтижелері көрсеткендей, еңбек әрекетін тиімді ынталандыру мен еңбек ұйымдастырылуын жақсарту үшін, әрбір құрылымдық бөлім өз ішінде «команда», «корпоративті рух» ұғымдарын қайта бағалап нығайтса;
3. ЖОО-да мадақтау процесіне қатысты талап-тілектері ескерілсе;
4. Сауалнама барысында оқытушылардың білдірген талап тілектерін ескерілсе.

Сапа менеджменті, аккредиттеу және мониторинг бөлімінің маманы

Азизбекова А.С.